

בין רווקות לזוגות

עיון בפרשת השבוע על פי ה"רלי יקר"

בידו מי' זוז, הוא מתאוה עוד מי' וכן כולם. אבל קנין התורה כולו צמוד ומחובר ומרבה השלום לחבר שנים הנפרדים כמיש (תהלים קיט קסה) שלום רב לאוהבי תורתך. ובשעת פטירתו אין מלווין לו לאדם כ"א תורה ומעשים טובים, ומלווין היינו לשון חיבור וצמיד, וא"כ הממון נרמז בבקע כי לעולם אין ביד האדם כ"א החצי, והמצוה שני צמידים כי אדרבה מצוה גוררת עוד מצוה שלימה, והממון על פיו יהיה כל ריב וכל נגע ובין אחים יפריד, והתורה כל נתיבותיה שלום, והממון נפרד ובקוע מן האדם ואינו מלווה אותו, וקנין התורה הוא ילונו בכל עמלו:

6. עין אי"ה שבת ב', י"ב, י"ג

גימ'ל דל"ת, גמול דלים. ההבנה של ערך הצדקה בעולם, שאינה באה רק מפני המית הלב המסתערת בנפש הרואה את המחסור של העני ומרגיש את צערו כאילו הוא צער עצמי אליו, ובשביל כך הרי הוא חש למלא את החסר להדל כדי לרפאות את כאבו. ואפילו לא רק באותו המובן השכלי, המחייב את מדת הרחמים והחמלה, כי אם בדבר ד' אשר ברא סדרו של עולם שיהיו בו עניים ועשירים. והדלים הם ממלאים תפקיד ידוע בעולם, שלולא הם היה העולם חסר מצביונו ולא היה שלם, ולא מגיע לאותה המטרה העליונה שהציב לפניו יוצרו ברוך הוא. ונמצא שהדלים, המשלימים צביון העולם בדלותם, והם עוד סובלים מזה חיי צער, הרי הם באים על גמולם בצדק מלא. והוה הרז היותר פנימי במצות הצדקה לפי מובנה העליון, המסלק ממנה ג"כ את השפלות הנפשית של המקבל חסד מזולתו בלא חק ומשפט. והוה שהכירו הדרדקי הנפלאים הללו בחוש הקדוש של נשמתם העליונה, גימ'ל דל"ת, גמול דלים.

וכור לזהב, כי הרוצה לצרף האדם ולכחנו ילך אל הכסף ויראה מה טיבו, וכן כור להבחין בו האדם, ילך לזהב ויראה איך האדם מתנהג בו, כי אם יעמוד בצדקתו בעסק ממון, בכל תושיה יתגלה כי שלם הוא וכן להפך. ומכאן למד אליעזר שלא בדק את רבקה כי אם במדה זו אם יש לה עין טובה וגומלת חסדים, לכך אמר אני לא אתבע ממנה כ"א שתתן לי לשתות, והיה אם תשיב לי שתה וגם גמליך אשקה אז בודאי היא בעלת גמילות חסדים שתתן לי יותר ממדה שאני שואל, ואם כן אותה הוכחת לעבדך ליצחק, כי כל ביתו לבוש בגדי ישע לבריות:

ועל צד הרמז הזכיר גמליך, לשון גמילות חסד קרוב ללשון גמליך וכן דרשו רז"ל (תנחומא שמיני ח). את הגמל זו בכל שנאמר (תהלים קלז ח) את גמולך שגמלת לנו, ורעה בזה אם היא תוסיף לומר וגם גמליך אשקה סימנא מילתא היא, שכל כך היא אוהבת מדת הגמילות חסד עד אשר היא אוהבת כל הנקרא בשם מדה זו, כי זה דבר טבעי. ורז"ל דרשו (חולין סג.) את החסידה שעושה חסידות עם חברותיה, ע"כ אין רחוק לפרש גם כן מלת גמל, כי אולי טבעו לגמול חסד זה לזה, על כן תוסיף בהם אוהבה באמרה וגם גמליך אשקה, כי כל זה סימן שהיא אוהבת מדת הגמילות חסד. ורז"ל אמרו (תענית כד.) כל כלה שעייניה יפות כל גופה אין צריך בדיקה. וזה דבר שהחוש מכחיש כי כמה מכוערות בעולם שעייניהן יפות. ועוד קשה מה ראו חז"ל על ככה ליתן עצה לבדוק אחר יופי חיצוני זה והלא שקר החן והבל היופי, אלא ודאי שנתנו עצה לבדוק אחר מעשיה וזאת העצה היעוצה שיבדוק אם היא בעלת עין יפה וגומלת חסדים, כי אם עייניה יפות בבריות, אז היא בלי ספק שלימה בכל המדות, ולמדו רז"ל מן אליעזר שלא בדק את רבקה כי אם במדה זו כי מדה זו בנין אב על כל המדות:

5. כלי יקר בראשית כ"ד, כ"ב

ואם תדקדק בלשון צמידים ובלשון בקע, תמצא שהם שני הפכים, כי בקע הוא דבר אחד שנבקע לשנים, ושני צמידים היינו שני דברים נפרדים יהיו צמודים ומחוברים רמז בזה שטוב סהרה מסחר כסף ונחמדים, כי קנין הכסף תמיד בקוע לחצאין כי אין אדם נפטר מן העולם וחצי תאותו בידו, יש בידו מנה מתאוה למאיתם, כי על כן נקרא ממון, כי הנגלה החצי מן הנסתר כשתכתוב מ"ם מ"ם ו"ו. נו"ן, רמז אם יש

1. בראשית כ"ד, י"ד

והיה הנער אשר אמר אליה הטי נא כדף ואשתה ואמרה שיתה וגם גמליך אשקה אתה הכוזה לעבדך ליצווק וכה אדע פי עשית ווסד עם אדני: ... (י) וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמלאיני נא מעט מים מכדך: (יז) ותאמר שיתה אדני ותמהר ותרך פדה על ידה ותשקהו: (יט) ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם פלו לשותת: (כ) ותמהר ותער כדה אל השקות ותריך עוד אל הבאר לשאב ותשאב לכל גמליו:

2. רש"י בראשית כ"ד, י"ד

אותה הוכחת – רלויה היא לו שטהא גומלת חסדים וכדאי ליכנס בזיתו של לזכרה.

3. כלי יקר בראשית כ"ד, ג'

אמנם יש חששא אחרת והוא שטבע האבות נמשך גם לבנים וזה דווקא באותן עבירות הבאים מפאת החומר כאכילה וזימה וכילות וקנאה וכל המדות הרעות הנתלין בחומר, נגיעים אלו מתפשטים מהאבות לבנים, ותולדותיהן כיוצא בהם, אבל הע"ג דבר התלוי בשכלו של אדם אינו מתפשט מאבות לבנים, כי ג' שותפין באדם, החומר בא מן אב ואם לפיכך כל מעשה אבות התלוין בחומר ירשו בנים, אבל האמונה היא תלויה בשכלו של אדם והרי הקב"ה נותן בו נשמה ושכל למה יתפשט זה מאבות לבנים, ע"כ היה מרחיק הכנענים שהיו שטופי ומה וכמה מיני עבירות הנתלים בחומר האדם זולת ע"ג, ולא הרחיק לבן ובתואל שלא היה בהם כי אם פחיתת הע"ג לבד:

4. כלי יקר בראשית כ"ד, י"ד

אותה הוכחת לעבדך ליצחק. פירש"י ראויה היא לו שתהא גומלת חסדים. סמך פרשה זו לפרשת עפרון החתני כי גם הוא היה מזרע כנען שנאמר וכנען ילד את צידון בכורו ואת חת, ועפרון היה רע עין על כן צוה להרחיק הכנענים שהם בעלי עין הרע, כי הכסף יענה ויעיד על הכל, וכל אדם ניכר בכיסו אם זך וישר פעלו ואין לך מצרף וכור הבחינה על האדם כי אם הכסף והזהב, וכן אמר שלמה (משלי יז ג) מצרף לכסף